

Ramen för utarbetandet av budgeten för år 2025

VD/4257/02.01.00.03/2024

PT/MR/PK/EK/KW

Det ekonomiska läget i allmänhet

Enligt finansministeriets ekonomiska översikt som publicerades i slutet av april har den ekonomiska utvecklingen i Finland under de senaste åren klart försämrats. Recessionen har varit längre och djupare än vad som tidigare bedömts. Enligt finansministeriets prognos minskade Finlands ekonomi med en procent 2023. För 2024 förutspås utvecklingen av BNP vara exakt 0,0 procent. Således ingen tillväxt men ingen ekonomisk nedgång heller. Åren 2025 och 2026 återgår tillväxten till 1,5–1,6 procent. Prognosen utgår från att den ekonomiska tillväxten stöds av att inflationen avtar och räntorna sjunker. Den bromsas igen upp av regeringens anpassningsåtgärder. Finansministeriet konstaterar att inflationens avmattning är omfattande. Detta gör det möjligt att sänka räntorna och stöder köpkraften. Det väsentliga är dock att en sänkning av räntorna förutsätter att inflationen sjunker tillräckligt lågt i hela euroområdet.

Investeringarna väntas öka 2025. Detta påskyndas bl.a. av energiomvälvningen, men också av en uppgång i bostadshandeln och av att byggandet därefter återhämtar sig. Återhämtningen i investeringarna förutsätter också en förväntad sänkning av räntorna. Det är viktigt att också sysselsättningen börjar öka 2025. År 2024 antas arbetslöshetsgraden ligga på 7,4 procent. Nästa år väntas arbetslösheten sjunka till 7,2 procent och 2026 till 6,7 procent.

Enligt Europeiska centralbankens prognos kommer euroområdet att växa med 0,6 procent i år. Åren 2025 och 2026 kommer tillväxten att ligga på samma nivå som i Finland, dvs. 1,5–1,6 procent. Inflationen i euroområdet beräknas uppgå till 2,4% 2024 och 2,0% 2025. Detta är också ECB:s inflationsmål. Euribor 3 mån. beräknas minska från 3,5 procent till 2,5 procent från mars 2024 till mars 2025.

Enligt centralbanken i USA kommer Förenta staternas ekonomi att växa med 2,1 procent 2024 och med 2,0 procent 2025. Tillväxten är således något snabbare än i euroområdet. Även inflationen i USA är något snabbare än i euroområdet. År 2024 är den 2,6 procent och år 2025 förutspås den vara 2,2 procent.

Ur Vandas synvinkel utlovar prognosen en långsam ekonomisk utveckling ännu för 2024, men 2025 borde redan vara bättre. Vandas ekonomi borde återhämta sig i takt med byggandet och naturligtvis stöder också andra investeringar Vandas ekonomi. Återhämtningen i världshandeln är igen betydelsefull i Vanda på grund av den stora logistikkoncentrationen.

Kassaflödet från den kommunala ekonomins verksamhet och investeringar beräknas bli negativt med 1,1 miljarder euro 2024 när utgifterna fortsätter att öka och skattefinansieringen minskar kraftigt. Den största kostnadsposten inom kommunförvaltningen utgörs av personalkostnaderna, som ökar med cirka 3 procent år 2024 till följd av avtalsförhöjningarna. Samtidigt dämpas ökningen av personalkostnaderna av att arbetslöshetsförsäkringspremien sänks, vilket också har en positiv inverkan på skatteinkomsterna. Kommunernas skatteinkomster beräknas dock minska med över 5 procent jämfört med 2023, eftersom det skatteeftersläpning på cirka 1,3 miljarder euro som hänför sig till social- och hälsovårdsreformen slopas ur kommunal- och samfundsskatteinkomsterna. Kommunernas statsandelar sjunker bland annat

på grund av justeringen i anslutning till överföringen av social- och hälsovården och indexbesparingen enligt regeringsprogrammet.

Verksamhetsutgifterna inom den kommunala ekonomin ökar under åren 2025–2028 i synnerhet på grund av stigande priser. Servicebehovet inom utbildningen förblir i hållbarhetsberäkningen sjunkande under ramåren på grund av att nativiteten och åldersklasserna minskar, vilket håller volymökningen i verksamhetsutgifterna negativ. Ett undantag till den sjunkande volymutvecklingen av verksamhetsutgifterna utgör endast år 2025, då ansvaret för ordnandet av arbets- och näringstjänster överförs till kommunerna samtidigt som kommunernas finansieringsansvar för arbetslöshetsförmånerna utvidgas.

Förändringen i basservicens prisindex som beskriver kommunernas kostnadsutveckling uppgår i genomsnitt till 3,1 procent per år under åren 2025–2028. Den största kostnadsposten inom den kommunala ekonomin utgörs av personalkostnaderna och därför har löneuppgörelserna inom kommunsektorn stor betydelse för kostnadsutvecklingen inom den kommunala ekonomin. Kommunsektorns inkomstutveckling antas i prognosen vara något snabbare än den allmänna inkomstutvecklingen i ekonomin under åren 2025–2027 på grund av det program för utveckling av lönesystemen som man kommit överens om för kommunsektorn. Den minskande befolkningen i arbetsför ålder och problemen med tillgången på arbetskraft gäller också för kommunsektorn, där pensionsavgången är kraftig. Det råder brist på kompetent arbetskraft bland annat inom bildningsväsendet och tekniska väsendet. Den svaga tillgången på arbetskraft och de strikta behörighetsvillkoren försvårar ordnandet av tjänster och genomförandet av projekt, men kan också leda till en situation där det blir allt svårare att producera tjänster till skäliga kostnader.

Regeringens nya anpassningsåtgärder gäller också kommunsektorn. Nettoeffekten av de regeringsbeslut som ingår i utvecklingsprognosen stärker dock den kommunala ekonomin. Stärkandet genomförs både genom att öka inkomsterna och genom att minska utgifterna. Uppluckringen av kommunernas uppgifter och skyldigheter bedöms förbättra den kommunala ekonomin med cirka 75 miljoner euro: utgifterna beräknas minska med cirka 100 miljoner euro och finansieringen minskas med 25 miljoner euro. Minskningen av finansieringen av yrkesutbildningen har också antagits påverka minskningen av utgifter inom den kommunala ekonomin.

År 2025 överförs ansvaret för arbets- och näringstjänsterna till kommunerna och de samarbetsområden som kommunerna bildar. Ändringen ökar den kommunala ekonomins verksamhetsutgifter med drygt 800 miljoner euro 2025. I och med reformen ökar antalet anställda i kommunerna med cirka fyra tusen årsverken, vilket särskilt märks år 2025 som en kraftig ökning av personalkostnaderna. Reformen utvidgar kommunernas finansieringsansvar för finansieringen av arbetslöshetsförmånerna, vilket i sin tur återspeglas i förändringen i nivån på understödsutgifterna 2025. Sysselsättningsutvecklingen har till följd av reformen en allt större inverkan på den kommunala ekonomin. De nya understödsutgifterna påverkas i synnerhet av utvecklingen av arbetslösheten, som förutspås uppgå till cirka 6,6 procent åren 2025–2028, samt av förändringarna i folkpensionsindexet som bestämmer nivån på arbetslöshetsförmånerna. Regeringen har bland annat beslutat om indexfrysning av sociala förmåner, såsom arbetsmarknadsstöd, barnavårdsstöd och grunddagpenning, för åren 2024–2027.

Det finns betydande skillnader i kommunernas investeringsutsikter. I en del kommuner förutspås investeringarna minska under de närmaste åren, men investeringstrycket i synnerhet i de stora kommunerna håller investeringarna inom hela den kommunala ekonomin på en hög nivå. Kommunerna har fortfarande betydande investeringsbehov bland annat på grund av byggnadsbeståndets ålder, migrationen och den gröna omställningen.

Vid ramförhandlingarna våren 2024 beslutade regeringen att effektivisera kommunalbeskattningen genom att slopa förvärvsinkomstavrdraget från inkomsten och på motsvarande sätt i första hand öka arbetsinkomstavrdraget från statsskatten. Ersättningarna för kommunernas förlorade skatteinkomster sänks dock i enlighet med den ökning av kommunalskatteintäkterna som ändringen medför, vilket minskar kommunernas statsandelar. Även om ökningen av skatteinkomsterna åren 2025–2028 förblir cirka 4,2 procent, dvs. över det långsiktiga genomsnittet, innebär den betydligt mindre tilläggsinkomster för kommunerna än tidigare. Å andra sidan har de snabbt ökade utgifterna för social- och hälsovården flyttats bort från att belasta den kommunala ekonomin.

Kommunernas statsandelar ökar 2025 med cirka 12,4 procent. Ordandet av arbets- och näringsstjänsterna bildar en ny statsandelsuppgift för kommunerna, vars finansiering riktas till kommunerna i form av en statsandel på 100 procent via statsandelen för basservice. Dessutom ersätts kommunerna med en permanent ökning av statsandelen för att finansieringsansvaret för utkomstskyddet för arbetslösa ökar.

Vid ramförhandlingarna våren 2024 beslutade regeringen att minskningen av statsandelarna för de nedskärningar som hänför sig till överföringen av social- och hälsovården ska minskas med knappt 300 miljoner euro från och med 2025 för att stärka den kommunala ekonomins finansiella ställning. Den minskning av statsandelarna som hänför sig till kommunernas kalkyl över överföringen av social- och hälsovården ökar dock år 2025 med cirka 150 miljoner euro på grund av de statsandelar som återkrävs och de skattekompensationer som kommunen får minskar med över 300 miljoner euro på grund av att förvärvsinkomstavrdraget slopas och uppgifterna ändras. Dessutom bromsar den indexbroms på en procentenhet som regeringen beslutat om upp ökningen av statsandelarna åren 2024–2027. När andelen retroaktiva minskningar som hänför sig till kalkylen över överföringen av social- och hälsovården slopas från statsandelarna och regeringens indexbromsning av statsandelarna upphör, ökar statsandelarna år 2028 med cirka 8,5 procent.

Årsbidraget för den kommunala ekonomin sjunker i år med cirka 1,4 miljarder euro till 3,1 miljarder euro, när kommunernas skattefinansiering minskar kraftigt på grund av slopandet av skatteeftersläpningarna i anslutning till social- och hälsovården och de nedskärningar i statsandelarna som följer av preciseringen av de kalkyler som gäller social- och hälsovården. Årsbidraget fortsätter att försvagas 2025 och årsbidraget är cirka 2,8 miljarder euro 2025–2027. På basis av ett stresstest ökar obalansen mellan den kommunala ekonomins inkomster och utgifter mätt med verksamhetens och investeringarnas kassaflöde till cirka -1,1 miljarder euro 2024 och till cirka -1,6 miljarder euro 2025. Under åren 2026 och 2027 fortsätter verksamhetens och investeringarnas kassaflöde att försvagas något: till -1,8 miljarder euro 2026 och -2,0 miljarder euro 2027. När de retroaktiva avdragen för social- och hälsovården som görs i statsandelarna och indexbromsen under regeringsperioden slopas, blir verksamhetens och investeringarnas kassaflöde -1,8 miljarder euro år 2028.

Årsbidragen räcker inte till för avskrivningar eller nettoinvesteringar under ramåren. Den betydande obalansen i inkomster och utgifter innebär skattehöjningar och sträng budgetdisciplin inom den kommunala ekonomin under de kommande åren. I kommunfältet efter social- och hälsovårdsreformen har det ekonomiska handlingsutrymmet minskat betydligt och vikten av proaktiv planering av servicenätet och behovsprövning av investeringar accentueras. Problemen med tillgången på kompetent arbetskraft, en effektiv användning av fastigheter, urbaniseringen, den minskade nativiteten och den gröna omställningen förutsätter nya sätt att ordna tjänster där samarbetet betonas.

Utgångspunkten för Vandas budgetram för år 2025 är Stadsstrategin 2022–2025 som trädde i kraft 1.2.2022 och Vandas produktivitets- och tillväxtprogram 2021–2025. Målet med produktivitets- och tillväxtprogrammet är att förbättra stadens ekonomiska situation så att driftsekonomin är i balans. Enligt målet bör årsbidraget för 2025 vara minst 130 miljoner euro, men detta mål kommer att underskridas. Enligt ramen uppnås årsbidraget på 130 miljoner euro först 2027. Samtidigt ökar dock stadens investeringsnivå kraftigt, så för att balansera ekonomin bör också årsbidraget fås att öka.

Den välfärdsområdesreform som trädde i kraft vid ingången av 2023 förändrade den kommunala ekonomin radikalt när social- och hälsovårdens och räddningsväsendets uppgifter överfördes från kommunerna. Nästa stora reform sker i början av år 2025, då arbetskrafts- och näringsservicen överförs till kommunernas ansvar. Stora reformer skapar osäkerhet inom den kommunala ekonomin och åren är inte jämförbara sinsemellan. Även världsläget medför osäkerhet. Rysslands anfallskrig i Ukraina har redan pågått i över två år och trots att inflationen redan har börjat sjunka, väntar man fortfarande på räntesänkningar. Bostadsbyggandet bromsade in kraftigt år 2023 och har varit nästan avstannat i början av 2024. Sysselsättningsläget har också försämrats och arbetslösheten började öka i slutet av 2023. Ramen utgår från de tillväxtprognoser som finansministeriet presenterade i den ekonomiska översikten från våren 2024, liksom de ekonomiska tillväxtprognoserna i planen för den offentliga ekonomin. Vandas befolkningstillväxt har fortsatt i jämn takt från början av 2024 och befolkningstillväxten för 2025 beräknas överskrida 4 300 personer dvs. 1,7 procent. Befolkningsprognosen uppdateras under sommaren 2024. Prognoserna uppdateras i stadsdirektörens budgetöversikt, liksom även de preciserade verkningarna från statens budgetmangling och budgetförslag.

I driftsekonomiramen för 2025 har det ökade servicebehovet i de lagstadgade tjänsterna beaktats för verksamhetsutgifternas del. Då staden växer ökar också antalet stadsanställda. Vid inrättandet av nya tjänster och befattningar strävar man dock efter övervägda och måttfulla ökningar. I ramen har man berett sig på bl.a. 81 nya vakanser inom den grundläggande utbildningen, 115 vakanser inom småbarnspedagogiken och 41 vakanser inom utbildningen på andra stadiet. I anslutning till reformen av arbets- och näringstjänsterna (TE2024) beräknas 215 vakanser överföras från staten och inom livskraftstjänsterna förbereder man sig på 10 nya vakanser. Inom verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd förbereder man sig på 24 nya vakanser och inom stadsmiljöns verksamhetsområde på 4 vakanser. Kommunsektorns löneuppgörelse gäller fram till våren 2025. De allmänna höjningarna i löneuppgörelsen har beaktats i ramen för verksamhetsområdena, men anslagsreserveringarna för de poster som ska avtalas lokalt har i ramskedet koncentrerats till verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning.

Enligt ramen ökar verksamhetskostnaderna med cirka 9,9 procent från driftsplanen för år 2024 till år 2025. År 2025 ökas verksamhetskostnaderna utöver det ökade servicebehovet och en höjning av den allmänna prisnivån också av bl.a. reformen av arbets- och näringstjänsterna (TE2024), kommunsektorns löneuppgörelse, satsningarna på strategiska mål, bl.a. förhindrandet av ojämlikhetsutvecklingen, förbättringen av läs- och räknefärdigheterna, arbetet bland ungdomar och invandrare samt idrotts- och motionstjänsterna. Anslagen har också ökats för anpassning till den biologiska mångfalden och klimatförändringen samt för idrotts- och motionstjänster. Förändringen av interna hyresinkomster och hyresutgifter har uppdaterats i ramen. I ramen har man också förberett sig på att ränteutgifterna ökar till följd av att räntenivån stiger. Samkommunen Helsingforsregionens trafiks infrastruktursättningar samt kollektivtrafikavgifter har presenterats i ramen som uppskattningar och de preciseras i stadsdirektörens förslag i budgetschedet. Även konsekvenserna av reformen av arbets- och näringstjänsterna (TE2024) preciseras i stadsdirektörens budgetförslag i höst.

Ökningen av det negativa verksamhetsbidraget från 2024 till 2025 är 5,9 procent inom verksamhetsområdet för fostran och lärande, 8,3 procent inom verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd och 46,8 procent inom verksamhetsområdet för staden strategi och ledning. Verksamhetsbidraget för verksamhetsområdet stadens strategi och ledning ökas av reformen av arbets- och närings tjänsterna. Verksamhetsbidraget för stadsmiljöns verksamhetsområde är positivt till skillnad från de övriga verksamhetsområdena på grund av stora inkomstposter. Stadsmiljöns positiva verksamhetsbidrag ökar med 16,3 procent på grund av interna och externa hyreshöjningar.

Ramens skatteinkomstprognoser utgår från de ändringar i skattegrunderna som föreslagits i det kommunalekonomiska programmet samt Kommunförbundets skatteprognos. Skatteinkomsterna förutspås öka med omkring 7,3 procent jämfört med prognosen för 2024. I statsandelsprognosen har man beaktat stadens befolkning enligt åldersgrupp per 1.1.2024, de ändringar i statsandelarna som föreslagits i det kommunalekonomiska programmet våren 2024 samt verkningarna av de tidigare gjorda statsandelsbesluten. Inkomsterna från statsandelar förutspås öka med omkring 17,4 procent jämfört med prognosen för 2024. Ökningen förklaras till största delen av reformen av arbets- och närings tjänsterna (TE2024), för vilken överföringskalkylerna ännu preciseras under hösten, vilket innebär att det fortfarande finns mycket osäkerhet kring statsandelarna. Skatteinkomst- och statsandelsprognoserna uppdateras i budgetskedet.

Ramens resultaträkning hamnar på ett årsbidrag på 71,7 milj. euro, ett resultat på -49,4 miljoner euro för räkenskapsperioden och ett underskott på -48,1. I ramen uppgår stadens planerade bruttoinvesteringsnivå för 2025 till 290,4 miljoner euro (investeringsdelen 257,9 milj. euro netto). För investeringar i nybyggnation och reparationsbyggande har 116,4 miljoner euro reserverats. Under 2025 pågår bland annat byggandet av Vandaspåran, 5 nya daghemslokaler, Elmo simhall och ombyggnaden av flera skolor. Investeringarna i offentliga anläggningstillgångar uppgår till 143 miljoner euro. Vandaspårans andel av detta är 98 miljoner euro och övriga offentliga anläggningstillgångar 45 miljoner euro, inklusive bl.a. investeringar i gator och parker. För investeringar i fast egendom har reserverats 10 miljoner euro.

I det läge som råder vid bokslutet för 2023 var stadens långfristiga lånestock omkring 771 miljoner euro. År 2023 började räntenivån stiga exceptionellt kraftigt och ligger fortfarande på en hög nivå. I ramen har räntekostnaderna för år 2025 förutspått ligga på 27 miljoner euro. Byggandet av Vandaspåran kommer att öka investeringsutgifterna och stadens lånestock.

Stadsstyrelsen 3.6.2024

Stadsdirektörens förslag:

Stadsstyrelsen beslutar

- a) godkänna ramen för utarbetandet av driftsekonomin och investeringarna i budgeten för 2025 i enlighet med bilagan,
- b) instruera verksamhetsområdena att göra upp en investeringsplan för tioårsperioden 2025–2034 i vilken budgetens samtliga projektgrupper ingår, och
- c) lägga fram ramen för utarbetandet av budgeten för år 2025 till stadsfullmäktige för kännedom.

Behandling:

Under behandlingen av ärendet ändrade stadsdirektören sitt förslag enligt följande:

Verksamhetsbidragets jämförbara tillväxt (exklusive effekterna av löneuppgörelsen) från 2024 till 2025 är 3,4 procent inom verksamhetsområdet för fostran och lärande, 3,0 procent inom verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd, 17,8 procent inom stadsmiljöns verksamhetsområde och 41,3 procent inom verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning. Den stora höjningsprocenten inom stadsmiljöns verksamhetsområde förklaras av de stora hyreshöjningarna, fastighetsskötseln och inflationen. Procenten för verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning höjs för sin del av reformen av arbets- och näringsstjänsterna (TE2024).

Ökningen av det negativa verksamhetsbidraget från 2024 till 2025 är 5,9 procent inom verksamhetsområdet för fostran och lärande, 8,3 procent inom verksamhetsområdet för stadskultur och välfärd och 46,8 procent inom verksamhetsområdet för stadens strategi och ledning.

Verksamhetsbidraget för verksamhetsområdet stadens strategi och ledning ökas av reformen av arbets- och näringsstjänsterna. Verksamhetsbidraget för stadsmiljöns verksamhetsområde är positivt till skillnad från de övriga verksamhetsområdena på grund av stora inkomstposter. Stadsmiljöns positiva verksamhetsbidrag ökar med 16,3 procent på grund av interna och externa hyreshöjningar.

Beslut:

Det kompletterade förslaget godkändes.

Det antecknas att stadsstyrelsen lämnade in följande gemensamma protokollsuttalande i ärendet:

"Stadsstyrelsegrupperna ber stadsdirektören i sitt budgetförslag bereda en anslagsökning för att utveckla skolmåltiderna och förbättra kvaliteten på dem genom att dra nytta av verksamhetsområdets tidigare beredning om effektiva åtgärder."

Stadsfullmäktige 17.6.2024 § 13

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar att för kännedom anteckna ramen för utarbetandet av budgeten för år 2025.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Det antecknades att fullmäktigegrupperna lämnade in följande gemensamma protokollsuttalande i ärendet:

"Stadsfullmäktigegrupperna ber stadsdirektören i sitt budgetförslag bereda en anslagsökning för att utveckla skolmåltiderna och förbättra kvaliteten på dem genom att dra nytta av verksamhetsområdets tidigare beredning om effektiva åtgärder."

Det antecknades att centerns, kristdemokraternas och rörelse nus fullmäktigegrupper lämnade in följande protokollsuttalande, som understöddes av Sannfinländarnas och Vänsterförbundets fullmäktigegrupper:

"G6, dvs. centern, kristdemokraterna och rörelse nu ber stadsdirektören bereda en anslagsökning i sitt budgetförslag för ett försök att minska gruppstorlekarna i skolorna till exempel i fem skolor i årskurserna 1–6 med två elever eller alternativt för att ha skolcoachar också i varje skola i årskurserna 1–6, så att det reserveras ett tilläggsanslag på sammanlagt en miljon euro för helheten."

Det antecknades att centerns, kristdemokraternas och rörelse nus fullmäktigegrupper lämnade in följande protokollsuttalande som understöddes av sannfinländarnas fullmäktigegrupp:

”När beloppet och nivån på MBT-finansieringen ännu är oklar ska man i budgeten tills vidare avstå från slutgiltiga beslut om anslag för Vandaspåran.”

”Inom verksamhetsområdet för fostran och lärande bör samarbetet mellan hemmet och skolan stärkas särskilt till den del att föräldrarna/vårdnadshavarna till varje elev inom verksamhetsmodellerna ProVaka och ProKoulu är medvetna om verksamheten i fråga och kan se den som en del av stödåtgärderna. Anslaget för ProKoulus verksamhet läggs till varje skola i Vanda, uppskattningen av anslaget är cirka 100 000–150 000e.”

Bilagor:

– Bilaga 1 Ramtabeller 2025

Ansökan om ändring:

2.1 Besvärsförbud

Närmare information:

Matti Ruusula, ekonomi- och strategidirektör, tfn 043824 9254, [fornamn.efternamn\[at\]vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn[at]vantaa.fi)

Päivi Kandolin, budgetchef, tfn 040 626 7613, [fornamn.efternamn\[at\]vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn[at]vantaa.fi)